

finale

overtourisme to go?

De groei van het toerisme lijkt op een onuitroeibaar mondiaal verschijnsel waar wij Nederlanders lustig aan mee doen. Dat toom je niet zomaar in.

Overal waar je komt, is het druk

Met een slordige 1,5 miljard toeristen is 2024 op weg alle records te breken. Het verzet tegen massatoerisme groeit, maar is de snelgroeiende sector nog te beteugelen? En moeten we dat willen? 'De stad is steeds meer voor de bezoeker.'

Door **Marieke de Ruiter** Foto's **Akos Stiller**

De Volkskrant 27 juli 2024

Dat massatoerisme uitgroeide tot overtourisme begon met de opkomst van budgetmaatschappijen die het vliegen voor iedereen goedkoper maakte, met de opkomst van internet en bijbehorende bookingsites en met smarthphones die de wereld veroverden. Stedentrips van gemiddeld drie overnachtingen werden ineens razend populair. Het gevolg hiervan is grote drukte, overlast en verdringing; kortom overtourisme.

Vele toeristenorganisaties, van gemeentelijk tot landelijk en wereldwijd, bogen zich vervolgens het hoofd over dit fenomeen. Een simpele oplossing bleek helaas niet voorhanden.

Overtoerisme oplossingen UNWTO

- Ruimtelijke spreiding
- Nieuwe reisroutes en attracties
- Infrastructuur en voorzieningen
- Temporele spreiding
- Regulering
- Selectiviteit
- Lokale meerwaarde
- Gedeelde meerwaarde
- Communicatie met lokale stakeholders
- Communicatie met bezoekers
- Monitoring

Bron: UNWTO december 2017: 'Overtourism?'

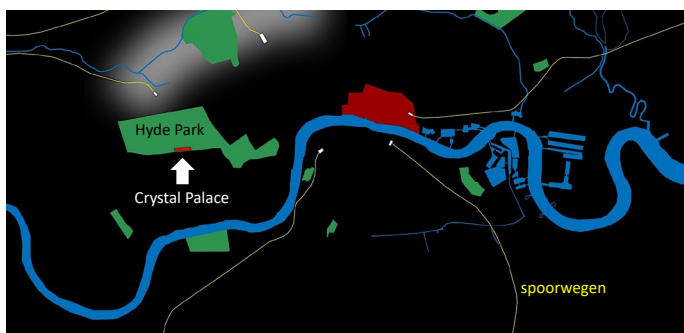
Dat heeft vooral te maken met de complexe verwevenheid tussen toerisme en economie. Hierbij gaat het niet alleen om de stimulerende werking van de toeristeneconomie – ook wel bezoekerseconomie genaamd – met name in steden waar industrie en havens uit de stad vertrokken.

Maar ook om de toeristenindustrie zelf, die er alles aan doet om zichzelf in stand te houden. In deze serie artikelen over toeristensteden is vooral gekeken naar de ruimtelijke implicaties van overtoerisme.

In historisch perspectief...

...waarbij onderscheid gemaakt werd in de thema's drukte en verdringing als duo-fenomenen van overtoerisme.

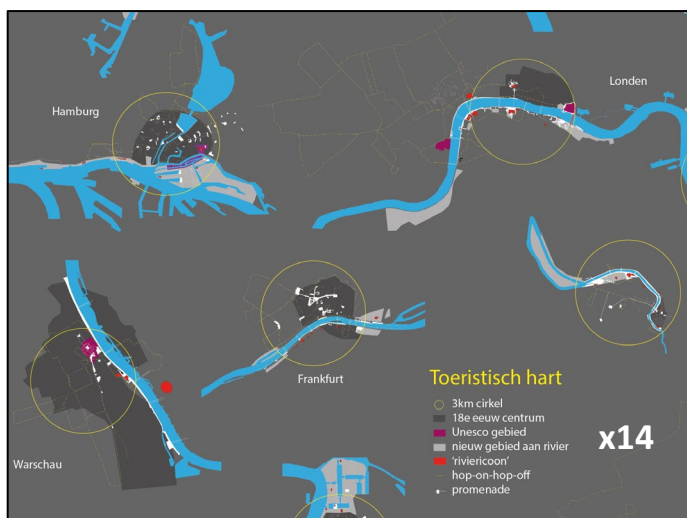

Hierbij viel onder andere op dat Nederlandse steden door de gesubsidieerde stadsvernieuwing uit het verleden (1970-1990) een voorsprong hebben. Toeristen hoeven in Nederland met vakantieverhuur niet meer bij te dragen aan stadsvernieuwing, zoals in Venetië en Lissabon op particuliere basis wél het geval is.

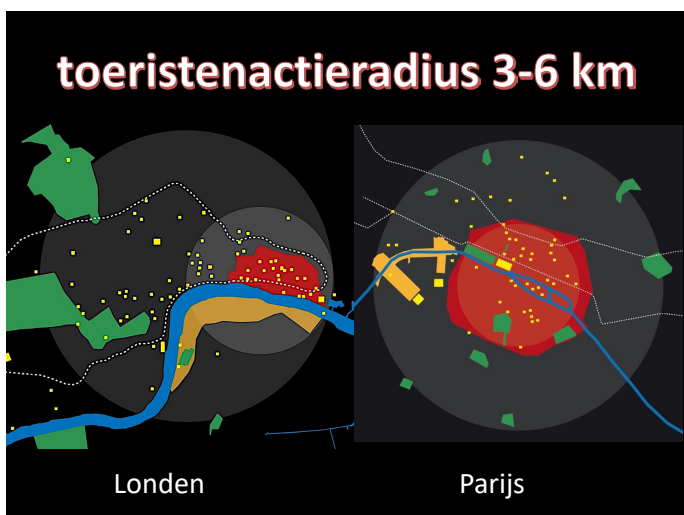

Ook viel het op dat in vele riviersteden, waar de havens vertrokken uit het centrum, de oevers ter plekke aantrekkelijke openbare ruimtes werden. Dusdanig dat ze als 'toeristenventiel' dienst zouden kunnen doen wanneer overtoerisme de binnenstad klem zet. In maar liefst veertien Europese riviersteden die onderzocht werden behoorde dat tot de mogelijkheden.

Het belang van zo'n toeristenventiel kwam aan het licht in Amsterdam toen allerlei spreidingsplannen van toeristen naar de regio en verder landinwaarts, niet zondermeer verlichting in het centrum brachten. In plaats van rustiger in de binnenstad werd het overal drukker. Tot in Giethoorn en de Zaanse Schans toe. Een dagtripje daarheen verlost de binnenstad van Amsterdam immers slechts tijdelijk van toeristen. Wanneer stadstoeristen kiezen voor een bepaald historisch stadscentrum, zijn ze bovendien moeilijk te verleiden om verder te lopen dan pakweg drie kilometer. Daarbinnen valt al genoeg te zien en te beleven. Alleen metropolen met een fijnmazig metrosysteem weten die actieradius op te rekken. En dan nog blijkt dat de concentratie van toeristen in het centrum, zoals in Londen, door de overheid met ruimtelijke ingrepen bewust gestimuleerd wordt.

Je moet heel wat van stal halen om toeristen uit het overtoeristische centrum te krijgen.

Zelfs een doelgroepenbenadering geeft geen garantie op succes. Want wat moet je immers met prettoeristen die je ongaarne welkom heet en die toevallig ook nog eens cultuurtoeristen en waardevolle toeristen blijken te zijn? Misschien dat het lukt om een paar notoire zuipschuiten en raddraaiers de deur te wijzen, maar ook dat zet geen zoden aan de dijk.

Overtoerisme in steden lijkt op coffee to go. Je slentert al consumerend van de ene plek naar de andere terwijl steden zichzelf blijven aanprijzen. Maar zodra er te veel toeristen zijn breekt er paniek uit en blijkt er geen eenvoudig 'overtoerisme to go' te bestaan.

Overtoerisme brengt zodoende gentrificatie en vervreemding met zich mee, waar overigens niet alleen het toerisme verantwoordelijk voor is maar ook de globale vrijemarkteconomie.

De maatregelen die als tegenkracht wellicht verlichting kunnen brengen zijn de aanleg van toeristenventielen tegen (piek)drukke en het bouwen en beschermen van sociale woningen in stadscentra met bijbehorende huurbescherming om verdringing (toerisme gentrificatie) tegen te gaan.